

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Obdo/36/2024
Identifikačné číslo spisu:	1217217986
Dátum vydania rozhodnutia:	02.07.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Andrea Sedláčková
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1217217986.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Andrey Sedláčkovej a členiek senátu Kataríny Pramukovej a JUDr. Jaroslavy Fúrovej v spore žalobcu: Ing. N. Regulová V., U., správca konkurznej podstaty úpadcu LAJNARI, s. r. o., Miletičova 21, Bratislava, IČO: 44 457 863, proti žalovanému 1/: X. X., nar. X.XX.XXXX, D. a proti žalovanému 2/: I. I., nar. XX.X.XXXX, D., obaja zastúpení CLC advokátska kancelária s.r.o., Panenská 18, Bratislava, IČO: 36 707 856, o zaplatenie sumy 56.963 eura s príslušenstvom, vedenom pôvodne na Okresnom súde Bratislava II sp. zn. 25Cb/217/2017, o dovolaní žalovaného 1/ a 2/ proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Cob/122/2023-480 zo dňa 28.2.2025, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Cob/121/2023-480 zo dňa 28.2.2024, ako aj rozsudok Okresného súdu Bratislava II, č. k. 25Cb/217/2017-356 zo dňa 16.2.2023 a uznesenie Mestského súdu Bratislava III, č. k. B2-25Cb/217/2017-495 zo dňa 19.4.2024 z r u š u j e a v e c v r a c i a Mestskému súdu Bratislava III na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II ako súd prvej inštancie rozsudkom č. k. 25Cb/217/2017-356 zo dňa 16.2.2023 zaviazal žalovaných 1/ a 2/ zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne sumu 56.963 eura a súčasne priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania voči žalovaným 1/ a 2/ v plnom rozsahu s poukazom na § 274, § 275, § 262 ods. 1 a 2 CSP.

2. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací napadnutým uznesením č. k. 1Cob/121/2023-480 zo dňa 28.2.2024 odvolanie žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku súdu prvej inštancie odmietol a súčasne priznal žalobcovi voči žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov odvolacieho konania vo výške 100 %.

3. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že z obsahu spisu odvolací súd zistil, že predvolanie na pojednávanie nariadené na deň 16.2.2023 o 10.30 hod. bolo právnomu zástupcovi žalovaných 1/ a 2/ doručené dňa 22.12.2022 do jeho elektronickej dátovej schránky, a to spolu s poučením o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie riadne a včas, bez ospravedlnenia včas a vážnymi okolnosťami, t. j. o

možnosti v takom prípade rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie v zmysle § 274 CSP. Zo zápisnice o pojednávaní je zrejmé, že na pojednávanie sa nedostavili žalovaní 1/ a 2/, ani ich právny zástupca a že prítomný žalobca v rámci svojho vyjadrenia uviedol, že navrhuje rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie. Súd prvej inštancie po vyjadrení žalobcu konštatoval splnenie podmienok na rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie žalovaného podľa § 274 CSP, preto nevykonával dokazovanie a rozhodol postupom podľa § 274 CSP.

4. K odvolacej námietke žalovaných, že inštitút rozsudku pre zmeškanie žalovaného slúži ako procesná sankcia za pasivitu žalovaného, avšak v tomto súdnom konaní žalovaní neboli nečinní, odvolací súd uviedol, že rozhodnutie súdu rozsudkom pre zmeškanie nie je procesnou sankciou za pasivitu strany sporu v konaní, v prípade ktorej je sankciou súdom konštatovaný záver o neunesení dôkazného bremena za aplikácie zákonnej a sudcovskej koncentrácie konania, ale ide o procesnú sankciu za pasivitu strany sporu vo vzťahu ku konkrétnemu pojednávaniu. Ďalej uviedol, že pod pasivitou je potrebné chápať neplnenie si základných povinností sporovej strany, čo v prípade žalovaných znamená neospravedlnená neúčasť na pojednávaní dňa 16.2.2023, na ktoré boli riadne a včas predvolaní (22.12.2022) a nie prípadná pasivita počas celého konania pred rozhodnutím súdu. Splnenie podmienok na rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie žalovaných podľa § 274 CSP nie je viazané na pasivitu vo vzťahu k celému súdному konaniu, ale iba vo vzťahu k nečinnosti a pasivite súvisiacej s neúčastou strany sporu na pojednávaní, a ani prípadná skoršia aktivita v konaní nezakladá dôvod odvolania, ktorý by bolo možné vyhodnotiť ako kvalifikovaný dôvod naplňajúci dikciu § 356 písm. b) CSP, t. j. nesplnenie podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Vo vzťahu k odvolacej argumentácii žalovaných, ktorou poukazovali na uznesenie Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 233/2019-22 zo dňa 4.6.2019, odvolací súd uviedol, že aj ústavným súdom proklamovaný nežiaduci stav formalistického výkladu ustanovení CSP o rozsudkoch pre zmeškanie je potrebné vždy posudzovať v kontexte okolností konkrétného prípadu, pričom v danom prípade odvolací súd nepovažoval za prílišný formalizmus vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaných, keďže týmto postupom súd prvej inštancie aj s prihliadnutím na procesné práva druhej strany sporu (žalobcu, ktorý sa riadne dostavil na nariadené pojednávanie) naplnil dikciu zákona umožňujúceho vydanie rozsudku pre zmeškanie v ktoromkoľvek štádiu konania v prípade, keď sa žalovaná strana pojednávania nezúčastnila vôbec a svoju neúčasť žiadnym spôsobom neospravedlnila. Uvedený záver odvolacieho súdu platí aj v prípade aplikácie § 274 CSP v dlhšie trvajúcom konaní, keďže skutočnosť týkajúca sa doterajšej aktivity strany sporu v konaní nezakladá žiadny relevantný dôvod na rezignáciu strany sporu na dodržiavanie zásad elementárnej obozretnosti v súvislosti s riadne a včas doručeným predvolaním na pojednávanie obsahujúcim riadne poučenie o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Ani dĺžka sporu, doterajšia aktivita žalovaného a ani rozsah vykonaného dokazovania nemôžu znamenať určujúce okolnosti pre ospravedlnenie ignorácie riadne doručeného predvolania na pojednávanie stranou žalovaného. Z uvedeného dôvodu preto podľa názoru odvolacieho súdu nie je ani žalovanými uvádzaný dôvod odvolania v súvislosti s nepreukázaním žalobného nároku, relevantným dôvodom, ktorý by zakladal prípustnosť odvolania proti rozsudku pre zmeškanie v zmysle § 356 písm. b) CSP.

5. Vo vzťahu k žalovanými 1/ a 2/ tvrdenému dôvodu odvolania súvisiacemu s mimoriadnou situáciou a núdzovým stavom vyhlásených vládou Slovenskej republiky v súvislosti s ohrozením verejného zdravia z dôvodu ochorenia COVID-19 a s poukazom na ustanovenia § 3 ods. 1 písm. a) zákona o mimoriadnych opatreniach v súvislosti s COVID-19, odvolací súd poukázal na znenie § 3 ods. 1 písm. a) zákona o mimoriadnych opatreniach v súvislosti s COVID-19 účinné ku dňu konania predmetného pojednávania t. j. ku dňu 16.2.2023, ktoré vykonanie pojednávania nezakazovalo a ani nevylučovalo, ako aj na skutočnosť, že v čase pojednávania, t. j. dňa 16.2.2023 existujúca epidemická situácia umožňovala vykonanie nariadeného pojednávania, čoho dôkazom je aj skutočnosť, že už v roku 2022 došlo pre priaznivú epidemiologickú situáciu v rámci SR (aj v rámci Európy) k ďalšiemu uvoľňovaniu opatrení a v roku 2023 došlo k zrušeniu opatrení v súvislosti s pandémiou COVID-19 a Svetová zdravotnícka organizácia odvolala stav ohrozenia verejného zdravia medzinárodného významu. Zároveň odvolací súd uviedol, že žalovaní 1/ a 2/ z dôvodu mimoriadnej situácie a núdzového stavu vyhlásených v súvislosti s ochorením COVID-19 svoju neúčasť na pojednávaní ani neospravedlnili, ani z tohto dôvodu nenamietali vykonanie pojednávania po doručení predvolania.

6. Odvolací súd, na základe uvedených skutočností a na základe príslušných zákonných ustanovení dospel k záveru, že súd prvej inštancie postupoval pri rozhodovaní o uplatnenom nároku žalobcu správne, keď rozhodol rozsudkom pre zmeškanie žalovaných 1/ a 2/, nakoľko odvolací súd mal za preukázané, že boli splnené všetky podmienky podľa § 274 CSP, a preto odvolanie žalovaných 1/ a 2/ proti napadnutému rozsudku odmietol ako neprípustné podľa § 386 písm. c) CSP.

7. Proti tomuto rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave podali žalovaní 1/ a 2/ dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňovali § 420 písm. f) CSP.

8. V dovolaní argumentovali, že odvolací súd sa formalistickým výkladom § 274 CSP odklonil od ústavne konformného a judikatúrou zaužívaného materiálneho prístupu k hodnoteniu splnenia podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie podľa § 274 CSP, pričom poukázali na nálezu Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 148/06 zo dňa 12.4.2007. Ďalej uviedli, že odvolací súd sa tiež napadnutým rozhodnutím odchyľil od účelu a významu inštitútu rozsudku pre zmeškanie per se, pričom svoj odklon ani náležitým spôsobom neodôvodnil. Aj v zmysle nálezu Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 348/2020 zo dňa 5.11.2020, ods. 49: „Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (II. ÚS 171/05). V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na svoju doterajšiu judikatúru, týkajúcu sa interpretácie právnych predpisov, podľa ktorej ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva sťažovateľa) hodnotí aj také rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 69/2012, IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 26/2010, III. ÚS 163/2011, podobne aj Ústavný súd Českej republiky napr. III. ÚS 150/99). Ústavný súd už tiež vyslovil, že k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010).“

9. Vo vzťahu k účelu zákona poukázali dovolatelia na dôvodovú správu k CSP, v zmysle ktorej zákonodarca uvádza: „Obe formy tzv. kontumačného rozsudku predstavujú formu procesnej sankcie za pasivitu žalovaného, ktorá spočíva predovšetkým v absencii povinnosti tvrdiť a povinnosti dôkaznej, či v nedostavení sa na už nariadené pojednávanie.“ Napadnuté rozhodnutie obsahuje v ods. 14 takúto argumentáciu: „Odvolací súd v tejto súvislosti uvádza, že rozhodnutie súdu rozsudkom pre zmeškanie nie je procesnou sankciou za pasivitu strany sporu v konaní, v prípade ktorej je sankciou súdom konštatovaný záver o neunesení dôkazného bremena za aplikácie zákonnej a sudcovskej koncentrácie konania, ale ide o procesnú sankciu za pasivitu strany sporu vo vzťahu ku konkrétnemu pojednávaniu.“ Z uvedeného je zrejmé, že zákonodarca mal na mysli pod procesnou sankciou za pasivitu žalovaného široký výklad takéhoto pojmu vo vzťahu k celému konaniu, a nie ako tvrdí odvolací súd iba ku konkrétnemu pojednávaniu. Výklad odvolacieho súdu v napadnutom rozhodnutí je tak podľa názoru dovolateľov ústavne neudržateľný a nezodpovedá účelu ani významu rozsudku pre zmeškanie, ktorý je najprísnejšou procesnou sankciou podľa CSP. Nemožno sa prikloniť k názoru odvolacieho súdu, v dôsledku ktorého zmeškanie jedného pojednávania zo strany inak v konaní aktívnych žalovaných môže viesť k uplatneniu najprísnejšej procesnej sankcie podľa CSP, dôsledkom ktorej je konečné procesné rozhodnutie o vyhovení nedôvodnej žalobe.

10. Dovolatelia ďalej prezentovali názor, že v podmienkach právneho štátu nie je žiaduce, aby bolo možné vydať rozsudok pre zmeškanie proti aktívnej sporovej strane. V judikatúre sa preto správne odkláňa od prílišného formalizmu a rozhodnutia súdov sa prikláňajú k materiálnemu chápaniu rozsudku pre zmeškanie. Vo všeobecnosti síce znenie § 274 CSP naznačuje, že súd je v prípade splnenia formálnych podmienok povinný rozhodnúť na pojednávaní rozsudkom pre zmeškanie bez možnosti skúmať odôvodnenosť nároku. V zmysle judikatúry ale takýto zjednodušený výklad § 274 CSP naráža na ústavné limity práva na spravodlivý proces. Takýto postup môže byť opodstatnený a legítimný v prípade, ak žalovaný bol v konaní úplne pasívny, nevyjadril sa písomne ani sa nezúčastnil na žiadnych pojednávaniach vo veci. Ak však už žalovaný v konaní podal svoje písomné vyjadrenia alebo sa zúčastnil

na predchádzajúcom pojednávaní, v zmysle judikatúry Ústavného súdu SR a práva žalovaného na spravodlivý proces by súd mal vziať tvrdenia žalovaného do úvahy a kontumačný rozsudok nevydať, ak žalovaný účinne poprel tvrdenia žalobcu. Dôsledkom rozsudku pre zmeškanie je strata sporu s účinkom prekážky rei iudicatae bez toho, aby súd dal jednej zo strán možnosť prezentovať svoje skutkové a právne argumenty (resp. bez toho, aby už odprezentované argumenty v rozhodnutí zohľadnil). Ide preto o najprísnejšiu procesnú sankciu, akú je v zmysle CSP možné uložiť. Inštitút rozsudku pre zmeškanie preto predstavuje zásadné vybočenie zo štandardného rámca civilného procesu a zásadný zásah do práva na spravodlivý proces. V nadväznosti na uvedené poukázali dovolatelia na viaceré rozhodnutia, napr. uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 233/2019, nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 373/2020, nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 121/2021.

11. Vzhľadom na závažnosť zásahu do práv žalovaného by mal byť podľa názoru žalovaných 1/ a 2/ rozsudok pre zmeškanie prostriedkom ultima ratio využívaný iba vtedy, ak neexistujú iné nástroje na zabezpečenie efektívneho a rýchleho priebehu konania. Súd môže konať a meritórne rozhodnúť aj v neprítomnosti strany podľa § 180 CSP. Aj Ústavný súd SR v rámci svojej judikatúry zdôraznil, že účasť žalovaného na pojednávaní nie je nutná a je jeho právom a nie povinnosťou sa na pojednávaní zúčastniť. Preto nie je potrebné vynucovať účasť procesnými sankciami (okrem výnimočných prípadov). Ak súd nemá preukázaný skutočný nezáujem žalovaného o vedenie konania, mal by konanie v neprítomnosti žalovaného uprednostniť pred vydaním rozsudku pre zmeškanie.

12. Žalovaní v odvolaní namietali nesplnenie podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie z dôvodu ich procesnej aktivity, t. j. že v priebehu konania boli aktívni, podali viacero písomných vyjadrení a zúčastnili sa na dvoch predchádzajúcich pojednávaniach. Ich argumentáciu vyhodnotil odvolací súd v napadnutom rozhodnutí ako nedôvodnú, pričom v ods. 14 uviedol: „Odvolací súd v tejto súvislosti uvádza, že rozhodnutie súdu rozsudkom pre zmeškanie nie je procesnou sankciou za pasivitu strany sporu v konaní, v prípade ktorej je sankciou súdom konštatovaný záver o neunesení dôkazného bremena za aplikácie zákonnej a sudcovskej koncentrácie konania, ale ide o procesnú sankciu za pasivitu strany sporu vo vzťahu ku konkrétnemu pojednávaniu. Pod pasivitou je potrebné chápať neplnenie si základných povinností sporovej strany, čo v prípade žalovaných znamená neospravedlnenú neúčasť na pojednávaní dňa 16. 02. 2023, na ktoré boli riadne a včas predvolaní (22. 12. 2022) a nie prípadná pasivita počas celého konania pred rozhodnutím súdu. Splnenie podmienok na rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie žalovaných podľa § 274 CSP nie je viazané na pasivitu vo vzťahu k celému súdnemu konaniu, ale iba vo vzťahu k nečinnosti a pasivite súvisiacej s neúčastou strany sporu na pojednávaní, a ani prípadná skoršia aktivita v konaní nezakladá dôvod odvolania, ktorý by bolo možné vyhodnotiť ako kvalifikovaný dôvod naplňajúci dikciu § 356 písm. b) CSP, t. j. nesplnenie podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie.“ Takéto odôvodnenie považujú dovolatelia za rozporné s účelom predmetného ustanovenia CSP a nezodpovedajúce jeho teleologickému a ústavne konformnému výkladu. Okrem toho nie je zrejmé, prečo sa odvolací súd v napadnutom rozhodnutí priklonil k interpretácii, že vydanie rozsudku pre zmeškanie bolo sankciou za procesnú pasivitu iba vo vzťahu ku konkrétnemu pojednávaniu. Takáto interpretácia odvolacieho súdu nie je v judikatúre vôbec obvyklá a zakladá prima facie porušenie práva na spravodlivý proces, nakoľko Ústavný súd SR výslovne uviedol, že rozsudok pre zmeškanie je procesnou sankciou za pasivitu strany vzťahujúcu sa na celé konanie (a nie iba vo vzťahu k jednému pojednávaniu). Odvolací súd sa výrazne a bezdôvodne odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe a absolútne neprihliadol na nenaplnenie materiálnej podmienky vydania rozsudku, a to procesnú aktivitu žalovaných počas celého konania. Okrem toho tento odklon ani náležite neodôvodnil a v zásade jeho interpretácia je opačná ako interpretácia súdov v obdobných veciach, čím je narušený okrem práva na spravodlivý proces žalovaných aj princíp právnej istoty a materiálneho právneho štátu.

13. Dovolatelia ďalej uviedli, že súd prvej inštancie mal tiež možnosť pojednávať aj v ich neprítomnosti a nebolo zo strany všeobecných súdov odôvodnené, prečo nezvolil radšej takýto postup. Súd prvej inštancie mal po 6 rokoch vedenia konania k dispozícii desiatky strán písomnej argumentácie meritu veci, na základe ktorých mohol vec meritórne prejednať (a v podstate aj meritórne rozhodnúť, čím by aspoň ponechal žalovaným možnosť podať riadny opravný prostriedok - odvolanie vo veci samej). Zo strany všeobecných súdov nedošlo ani k posúdeniu, či pojednávanie bolo vo vzťahu k celkovému

priebehu konania tak významné, že v dôsledku jeho zmeškania mohol byť vydaný rozsudok pre zmeškanie (napr. či na pojednávanie boli predvolaní svedkovia, v dôsledku čoho by sa neprítomnosťou žalovaných mohol zmariť ich výsluch, a pod.).

14. Napokon dovolatelia v dovolaní navrhovali odklad právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

15. Žalobca v písomnom vyjadrení k dovolaniu zo dňa 8.8.2024 uviedol, že napadnuté rozhodnutie netrpí vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP ako to tvrdia žalovaní. Prístup žalovaných vykazoval značnú pasivitu, ktorá vyústila do neplnenia procesných úkonov obrany podľa príslušných ustanovení CSP. Ďalej v súvislosti s aktivitou žalovaných v konaní uviedol, že vo svojom druhom písomnom vyjadrení neuviedli oproti prvému písomnému vyjadreniu žiadne nové argumenty alebo dôkazy a obsahovo obe vyjadrenia neposkytovali žiadne presvedčivé argumenty, ktoré by preukázali, že žalovaní konali s odbornou starostlivosťou. Žalobca vyjadril nesúhlas s vyjadrením žalovaných, že niekoľkokrát prejavili záujem o mimosúdne rokovania, pretože na pojednávaniach dňa 23.9.2021 a dňa 10.5.2022 neprejavili žiadny záujem o mimosúdne rokovanie a vyriešenie sporu.

16. Najvyšší súd ako súd dovolací (podľa § 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu zastúpená advokátom v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ je dôvodné.

17. Predmetom dovolacieho prieskumu je napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo odvolanie žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku pre zmeškanie vydaným súdom prvej inštancie odmietnuté.

18. Dovolací súd poukazuje na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 89/2021 zo dňa 4.2.2021, v ktorom ústavný súd uviedol: „Rozsudok pre zmeškanie prispieva k urýchleniu, či ukončeniu konania v prípadoch, ak niektorá z procesných strán je v konaní nečinná, no zároveň má voči nečinnnej procesnej strane sankčný charakter, keď v podstatnej miere obmedzuje jej možnosť uplatňovať v konaní jej práva. S ohľadom na túto skutočnosť súd, ktorý rozhoduje rozsudkom pre zmeškanie, musí vždy s ohľadom na okolnosti prípadu uvážlivo posúdiť, či vydanie takéhoto rozhodnutia je na mieste, či jeho vydaním nedôjde k narušeniu procesnej rovnosti účastníkov konania. Z uvedených dôvodov by súd mal pristupovať k uplatneniu tohto inštitútu zdržanlivo a v nejednoznačných prípadoch by k vydaniu rozsudku pre zmeškanie pristúpiť nemal. Súd rozhodujúci rozsudkom pre zmeškanie musí vnímať, že materiálnou podmienkou jeho vydania je neprítomnosť procesnej aktivity jednej z procesných strán. Z uvedeného dôvodu by mal súd rozlišovať, či v okolnostiach danej veci je neúčast' na pojednávaní dôsledkom nezájmu strany o vývoj a priebeh konania alebo ide len o zmeškanie pojednávania. Súd by tak vždy mal prihliadnuť na predchádzajúcu procesnú aktivitu procesnej strany v konaní a voľiť túto formu rozhodnutia v prípadoch, keď je zjavné s ohľadom na predchádzajúce správanie procesnej strany, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje. Ak teda v konaní inak aktívna procesná strana zmešká pojednávanie, nie je vydanie rozsudku pre zmeškanie dôvodné, najmä nie v situácii, ak sa procesná strana snažila riadne a včas z neúčasti na pojednávaní ospravedlniť vážnymi dôvodmi, i keď sa jej to z objektívnych príčin nepodarilo“ (obdobne aj v náleze Ústavného súdu SR zo dňa 29. júna 2021 sp. zn. III. ÚS 373/2020).

19. Zároveň Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení sp. zn. I. ÚS 233/2019 zo dňa 4.6.2019 vyslovil názor, že: „rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie aj za splnenia všetkých procesných podmienok nie je žiaduce najmä, ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Podľa názoru ústavného súdu treba návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bolo odopreté strane sporu možnosť podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej)“.

20. Ústavný súd judikoval, že všeobecný súd nemôže vydať rozsudok pre zmeškanie automaticky, teda že nestačí preveriť splnenie formálnych podmienok, ale musí veľmi starostlivo zvážiť s ohľadom na okolnosti daného prípadu, či použitie tohto nástroja nebude neprimerane zasahovať do procesných práv žalovaného. Súd má pristupovať k vydaniu kontumačného rozsudku zdržanlivo. Ak má pochybnosti, teda ak okolnosti prípadu jednoznačne nesvedčia o procesnej pasivite strany, rozsudok pre zmeškanie by nemal vydať. Ústavný súd takisto uviedol, že materiálnou podmienkou vydania rozsudku pre zmeškanie je neprítomnosť procesnej aktivity jednej z procesných strán. Ústavný súd zdôraznil, že účasť žalovaného na pojednávaní nie je nutná. Je to právo, nie povinnosť žalovaného a nie je potrebné ju vynucovať procesnými sankciami (okrem výnimočných prípadov, keď súd z konkrétnych dôvodov považuje za potrebné žalovaného vypočuť). Ústavný súd hovorí, že ak nie je dôvod vynucovať prítomnosť žalovaného na pojednávaní, súd ani nemá dôvod hroziť žalovanému v predvolaní na pojednávanie vydaním kontumačného rozsudku. Z toho možno vyvodiť záver, že takéto poučenie by malo obsahovať iba predvolanie na prvé pojednávanie vo veci, aj to len v prípade, ak okolnosti prípadu (najmä absencia písomných vyjadrení žalovaného) nasvedčujú nedostatku záujmu žalovaného o vedenie sporu. Ak súd nemá preukázaný skutočný nezáujem žalovaného o vedenie konania, mal by konanie v neprítomnosti žalovaného uprednostniť pred vydaním kontumačného rozsudku. Súd môže konať a meritórne rozhodnúť aj v neprítomnosti strany (§ 180 CSP) a dosiahne tak rovnaký cieľ (zabezpečenie konania bez prieťahov), ale bez neprimeraného zásahu do procesných práv v dôsledku vydania kontumačného rozsudku. (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2022, 1122 - 1128 s.).

21. Súd rozhodujúci rozsudkom pre zmeškanie musí vnímať, že materiálnou podmienkou jeho vydania je nedostatok procesnej aktivity jednej z procesných strán. Súd by tak vždy mal prihliadnuť na predchádzajúcu procesnú aktivitu procesnej strany v konaní a voľiť túto formu rozhodnutia v prípadoch, keď je s ohľadom na predchádzajúce správanie procesnej strany zjavné, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje. (uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 341/2024 zo dňa 27.6.2024, (uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2021 zo dňa 27.4.2021, uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 354/2021 zo dňa 3.6.2021, uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 89/2021 zo dňa 4.2.2021).

22. Rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie je odklonom od štandardného procesu, pričom tento inštitút je v našom procesnom práve celkom novou konštrukciou prostredníctvom, ktorej sa vynucuje osobitná, určite nie nevyhnutná procesná aktivita strany spočívajúca v jej účasti na pojednávaní. Z konštrukcie rozsudku pre zmeškanie žalobcu vyplýva, že účasť na pojednávaní nie je nevyhnutná a žalobca môže svoju neúčasť na pojednávaní ospravedlniť. Rovnako je možný taký postup súdu, že žalobca nebude poučený o možnosti rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie a v prípade jeho nedostavenia sa na pojednávanie, či už neospravedlneného alebo bez žiadosti o odročenie pojednávania, súd vykoná pojednávanie v jeho neprítomnosti a meritórne rozhodne. (nález Ústavného súdu SR zo dňa 22.7.2021 sp. zn. III. ÚS 121/2021).

23. Dovolací súd poukazuje aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2Obdo/6/2023 zo dňa 31.10.2023, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. 49/2024 a v zmysle ktorého „Splnenie podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného v zmysle § 274 CSP je potrebné posudzovať so zreteľom na konkrétne okolnosti prejednávanej veci, zohľadňujúc predchádzajúcu procesnú aktivitu žalovaného (napr. vyjadrenie k veci samej), ako aj nevyhnutnosť jeho osobnej účasti na pojednávaní. Rozsudok pre zmeškanie žalovaného by mal súd ako vhodnú formu rozhodnutia voľiť len v prípadoch, keď je s ohľadom na predchádzajúce správanie žalovanej strany zjavné, že táto sa nechce na konaní aktívne podieľať, prípadne konanie len účelovo predlžuje. V opačnom prípade súd spor vecne prejedná, a to v neprítomnosti žalovaného“.

24. Žalovaní 1/ a 2/ poukazovali na skutočnosť, že v konaní neboli pasívni, dvakrát sa písomne vyjadrili k veci, zúčastnili sa dvoch nariadených pojednávaní, pričom viaceré pojednávania boli zrušené a na poslednom bolo rozhodnuté rozsudkom pre zmeškanie.

25. S prihliadnutím na rozsiahlu judikatúru Ústavného súdu SR (I. ÚS 233/2019, III. ÚS 373/2020 a sp. zn. III. ÚS 121/2021, podobne aj III. ÚS 354/2021, III. ÚS 89/2021 alebo III. ÚS 288/2021) dovolací súd nemal za preukázaný skutočný nezáujem žalovaných 1/ a 2/ o vedenie konania (resp. ich úplnú pasivitu), a teda naplnenie materiálnej podmienky vydania rozsudku pre zmeškanie. Z uvedeného dôvodu mali sudy nižšej inštancie uprednostniť konanie v neprítomnosti žalovaných 1/ a 2/ pred vydaním kontumačného rozsudku. Za účelné považuje dovolací súd zdôrazniť, že súd môže konať a meritórne rozhodnúť aj v neprítomnosti strany, a to v súlade s § 180 CSP, čím dosiahne tak rovnaký cieľ (zabezpečenie konania bez prieťahov), ale bez neprimeraného zásahu do procesných práv v dôsledku vydania kontumačného rozsudku.

26. K nedostatočnému odôvodneniu napadnutého uznesenia odvolacieho súdu tvrdenému žalovanými 1/ a 2/ vo vzťahu k rozsudku pre zmeškanie, je dovolací súd toho názoru, že súd prvej inštancie a rovnako tak aj odvolací súd sa dostatočne nevysporiadali s otázkou splnenia materiálnej podmienky (absencie procesnej aktivity žalovanej) za účelom vydania rozsudku pre zmeškanie. V danom prípade vzhľadom na procesnú aktivitu žalovaných 1/ a 2/ nedošlo k naplneniu materiálnej podmienky, ako jedného z predpokladov vydania rozsudku pre zmeškanie.

27. Na základe všetkých vyššie uvedených skutočností dovolací súd dospel k záveru, že dovolatelia dôvodne namietali nesprávny procesný postup konajúcich súdov pri vydaní rozsudku pre zmeškanie žalovaných, z ktorého dôvodu najvyšší súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže dôvody, pre ktoré bolo zrušené uznesenie odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, najvyšší súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec vrátil Mestskému súdu Bratislava III na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

28. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie aj o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

29. V ďalšom konaní sú sudy nižšej inštancie (súd prvej inštancie a aj odvolací súd) právnym názorom dovolacieho súdu viazané (§ 455 CSP).

30. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 posledná veta CSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.